

Ú M R T Í – O B I T U A R I E S

RNDR. ING. ANTONÍN VĚZDA, CSC. (25. 11. 1920 – 10. 11. 2008)

Loni na podzim zemřel po několikaleté nemoci ve věku nedožitých 88 let dr. Antonín Vězda – legenda české a československé lichenologie a lichenolog světového věhlasu. Narodil se i zemřel v Brně. Za svůj život publikoval nespočet vědeckých článků, bylo jich téměř 400!

K nejvýznamnějším počinům dr. Vězdy patří spolutvorství na dodatcích Klíče k určování evropských lišejníků (Poelt & Vězda 1977, 1981), nespočet monografií několika čeledí a rodů, mezi nimiž důležité místo zaujímají výstup jeho kandidátské práce – monografie evropských zástupců čeledi *Gyalectaceae* (Vězda 1958), taxonomicko-systematické práce rozličných rodů, z nichž namátkou jmenuji práce o rodech *Gyalidea* (Vězda 1966) či *Gyalideopsis* (Vězda 1972). Jedním z nejcitovanějších článků je dle vědeckých webových databází taxonomická studie, kde je představeno 6 nových rodů korovitých lišejníků a popsána funkce zvláštních reprodukčních orgánů – kampylidií (Vězda 1986). Vězda také jako první detailně popsal a osvětlil mechanismus speciálních reprodukčních útvarů u čeledi *Gomphillaceae* – hyfoforů (Vězda 1973) a dále nově definoval vegetativní útvary zvané goniocysty (Vězda 1980). Pro českou lichenologii má mimořádný význam dokončení dlouho očekávaného katalogu lišejníků České republiky (Vězda & Liška 1999).

Světovou proslulost přineslo dr. Vězdovi vydávání jeho exsikátů, z nichž zejména *Lichenes Selecti Exsiccati*, kterých vydal 2500 čísel, slouží jako důležitý referenční materiál a jsou zmiňovány téměř v každé monografii. V rámci jeho posledních *Lichenes Rariores Exsiccati* a výše zmíněných „*selecti*“, popsal desítky nových druhů. O Vězdových exsikátech je dokonce speciální klauzule v dodatcích nomenklatorického kódu ve smyslu, že jména taxonů zde popsaných jsou platná, ač obvykle kód popisy nových taxonů v rámci exsikátů neumožňuje.

V posledních desetiletích se věnoval nejvíce tropickým foliokolním lišejníkům a je škoda, že se již nedožil právě vyšlé monumentální monografie tropických foliokolních lišejníků Roberta Lückinga, s nímž také autorsky spolupracoval. Tato práce musela z díla dr. Vězdy zákonitě hodně čerpat.

Dr. Vězda popsal sám či se spolutvory na tři desítky nových rodů lichenizovaných hub a nespočet (stovek) druhů lišejníků a několika lichenikolních hub. K nejnámějším rodům lišejníků jim popsaným a vyskytujícím se rovněž na našem území patří rody *Absconditella*, *Bacidina*, *Fellhanera*, *Fuscidea*, *Gyalideopsis*, *Macentina* a *Polysporina*.

Na počest dr. Vězdy byly popsány rody *Vezdaea* (lišejník) a *Zevadia* (lichenikolní hyfomycét) a přibližně dva tucty druhů lišejníků a lichenikolních hub.

V roce 1995 při příležitosti 75tých narozenin vyšlo speciální číslo časopisu *Bibliotheca Lichenologica* věnované doktoru Vězdovi: Knihu editovali E. Farkas, R.Lücking a V.Wirth, s nimiž A. Vězda blízce spolupracoval a kromě množství taxonů popsaných na počest dr. Vězdy se zde vyskytuje i seznam jím do té doby popsaných jmen a anglicky psaná biografie.

Dr. Vězda měl mnoho přátel v zahraničí, s kterými vyměňoval lišejníky, separáty a podnikal různé exkurze. K jeho vůbec nejbližším přátelům patřil prof. Josef Poelt z Rakouska, na kterého často a rád vzpomínal. Dále s ním spolupracovali např. Georges Clauzade, Brian Coppins, William a Chicita Culbersonovi, Edit Farkas, Josef Hafellner, Hannes Hertel, Peter James, Per Magnus Jørgensen, Klaus Kalb, Gintaras Kantvilas, Robert Lücking, Thorsten Lumbsch, Hugo Magnusson, William Malcolm, Helmut Mayrhofer, Patrick McCarthy, Ivan Pišút, Domenico Puntillo, Pieter van den Boom, Jean Vivant, Volkmar Wirth aj.

Pro další detailní údaje k jeho biografii a bibliografii odkazují dále na předchozí příspěvky k výročí dr. Vězdy (Černohorský 1980, *Preslia* 52: 365–371; Pišút 1990, *Preslia* 62: 367–377; Pišút 2001, *Biologia* 56: 458–460). Nejnovější Vězdova bibliografie je pak sumarizována v rámci krátkého příspěvku Krahulec & Palice (2005) (*International Lichenological Newsletter* 28/2: 17–

18) a poslední tři jeho práce jsou dohledatelné v recentních bibliografiích (Egan 2008, Bryologist 111: 333–348; Liška 2008, Bryonora 42: 46–48).

V roce 1992 získal vůbec nejprestižnější lichenologické ocenění – Achariovu medaili za celoživotní dílo a zásadní přínos světové lichenologii navrženou prof. Poeltem.

Fascinovala mě jeho kreslířská zručnost, jeho detailní obrázky lišejníků doprovázely jeho systematické práce a občas se objevovaly i v publikacích, na kterých se jinak spoluautorsky nepodílel. Jeho styl byl nezaměnitelný.

V mých lichenologických začátcích již byl dr. Vězda žijící lichenologická legenda a měl jsem k němu náležitý respekt. V té době mě nenapadlo, že budu mít ještě mnoho příležitostí se s ním blíže poznat a stanu se pro něho „kolega“. Když jsem mu někdy v roce 1993 posílal své první položky lišejníků na revizi a určení, téměř obratem mi odpověděl a lišejníky ochotně určil. Sám s úsměvem později vyprávěl, když posílal své první lišejníky tehdejšímu největšímu znalci lišejníků na Moravě Jindřichu Suzovi, vrátil se mu po čase jeho balíček neotevřený a zcela netknutý zpátky. Sám k J. Suzovi cítil veliký respekt a napsal o něm v roce 1997 rozsáhlou připomínku.

Podporoval a povzbuzoval mladé lichenology. Návštěvy přijímal doma a provázela jej celá řada roztomilých rituálů. Téměř nikdy se neopomněl pochlubit, co mu právě pěkného kvete na balkóně.

Pro doktora Vězdu byla obrovskou oporou jeho manželka, původní profesí dětská lékařka, která mu dělala zázemí a jeho povolání a koníček velkoryse tolerovala. Téměř celý jejich byt byl plný lišejníků, bylo to jedno velké lichenologické pracoviště. Nadneseně řečeno, lišejníky byly kromě kuchyně a sociálního zařízení, prakticky všude v bytě.

Odchodem dr. Vězdy možná nenávratně končí éra klasické taxonomie lišejníků, období doznávajícího romantismu v tomto oboru. Doufejme, že progresivní molekulární éra v lichenologii se nebude uzavírat do sebe, nedostane se zcela do virtuálního prostoru kryptických druhů a různě řazených písmenek. Přejme si, aby lichenologie čerpala z dědictví výtečných klasických taxonomů, takových jakým byl pan dr. Vězda.

Z. Palice

RECENZE – REVIEWS

Köckinger H., Suanjak M., Schriebl A. & Schröck C. (2008): Die Moose Kärntens. – Sonderreihe Natur Kärnten, Band 4. – Verlag der Naturwissenschaftlichen Vereins für Kärnten, Klagenfurt. [319 pp., ISBN 978-3-85328-048-5]

Náklad neuveden, cena EUR 21,- u vydavatele www.naturwissenschaft-ktn.at, recenzovaný výtisk je uložen v knihovně autora recenze.

Sousední Rakousko patří v Evropě k bryofloristicky nejbohatším zemím, přesto však není příliš snadné informace o aktuálním rozšíření druhů sehnat, o uceleném floristickém zpracování nemluvě. Důvod je vcelku prozaický – v zemi působí velmi málo bryologů a situace ani historicky nebyla nikdy o mnoho lepší. Naštěstí se zdá, že po letech dochází konečně k pozitivnímu obratu. Po uveřejnění přehledu rakouských mechů (Grims 1999, recenze viz Bryonora 27, 2001: 15–16) a nedávno vydané, mimořádně informativní florule jihovýchodní části Horního Rakouska (Schlüsslmayr 2005, recenze viz Bryonora 37, 2006: 39–40) přichází na svět další významný počín, který vznikl jako výsledek bryofloristického mapování spolkové země Korutany pod vedením Heriberta Köckingera, nazvaný jednoduše „Mechorosty Korutan“.

Jedná se o dílo, které není jednoznačně zařaditelné ani jako vědecká publikace, určená především bryologům, ani jako populárně vědecká příručka, cílená převážně na přírodovědné